

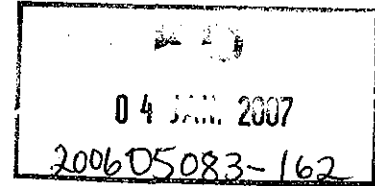
Fylkesmannen i Hordaland

Saksbehandler, innvalgstelefon
Hjalmar Olseth, 55 57 23 77

Vår dato
02.01.2007
Deres dato
10.10.2006

Vår referanse
2005/15644
Deres referanse
200605083-/ CB

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Høring - forslag til endringer i friskoleloven

Det vises til høringsnotat om forslag til endringer i friskoleloven.

Utdanningsavdelinga finner at det vesentligste av høringen er knyttet til endringer av mer politisk karakter. Vi kommenterer ikke dette, men vil knytte noen kommentarer til §2-4 om godkjenning av lokaler og skolemiljø

I Utkastet – fremleggelse av godkjenninger

Lovutkastet har følgende formulering

§ 2-4. Krav til undervisningslokale og skolemiljø

Godkjend opplæring skal til vanleg skje i eit undervisningslokale som er godkjend av departementet. Undervisningslokala må liggje innafør eit avgrensa geografisk område.

Opplæringslova kapittel 9a Elevane sitt skolemiljø gjeld også for skolar godkjende etter lova her. Departementet er klageinstans.

I merknadene til forslaget står det følgende:

Det fremgår av friskoleloven § 2–4 første ledd at ”Undervisningsrom og utstyr skal godkjennast av departementet.” I § 2–4 annet ledd er det gitt regler om krav til elevenes skolemiljø. Før det kan gis godkjenning etter § 2–4 første ledd må skolen legge frem funksjonsbeskrivelse og andre dokumenter som viser at lokalene har nødvendige kommunale godkjenninger, bl.a. godkjenning etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, brannvernloven og brukstillatelse etter plan- og bygningsloven. Vurderingstemaet etter § 2–4 første ledd blir derfor om lokalene for øvrig er i samsvar med § 2–4 annet ledd, jf. opplæringsloven kapittel 9a om elevenes skolemiljø. Det fremgår bl.a. i § 9a–2 første ledd at skolen ikke bare skal planlegges, bygges, tilrettelegges og drives slik at det blir tatt hensyn til elevenes trygghet og helse, men at det også ved planleggingen, byggingen, tilretteleggingen skal tas hensyn til elevenes trivsel og læring.

Slik merknaden er formulert er den ikke i samsvar med gjeldende rett så langt som det gjelder at skolene skal legge frem godkjenninger. Utdanningsavdelinga har hatt møter med Bergen kommune som opplyser følgende:

- Bergen Brannvesen opplyser at slik brannloven er pr. i dag, så gis det ikke godkjenninger. Skoler er et særskilt brannobjekt, og det skal gjennomføres *tilsyn*. Loven er ikke å tolke slik at branntilsyn skal være gjennomført før bygningen tas i bruk. Det er huseier som er ansvarlig for at bygningen er i samsvar med brannloven. En erklæring fra huseier om at bygget er "egengodkjent" innebærer ikke alltid at alt er i samsvar med lovverket.
- Plan og bygningsetaten viser til at de utsteder brukstilatelse. Denne kan også være midlertidig. Kommunen ber om dokumentasjon på enkelte forhold, men det er huseier som er ansvarlig for at bygget er i samsvar med gjeldende lovverk.
- Helsevernetaten er ansvarlig myndighet i forhold til forskrift om miljørettet helsevern. Deres hverdag er at de gjerne kommer sent inn, og gjerne rett før skolen starter. Et problem er gjerne knyttet til lokaler og utearealer i bystrøk.

Konklusjonen etter dette er at det ikke er hjemmel etter gjeldene lovverk for at det skal foreligge "godkjenning etter brannvernlov" før Fylkesmannen gir sin godkjenning

Utdanningsavdelinga sin vurdering er at lovens merknader ikke er i samsvar med øvrig lovverk. Det er etter gjeldende lovverk ikke krav om branngodkjenning. Slik utkastet er formulert har utdanningsavdelinga neppe anledning til å kreve en egen godkjenning.

Et annet forhold er at skolene gjerne flytter inn i lokalene i løpet av sommerferien. Dermed skjer det arbeider helt frem til skolestart, og øvrige etater har ikke vært på befaring ved skolestart.

I tillegg kommer det forhold at staten har utbetalt tilskudd, selv om lokalene ikke har vært godkjent. Dette har sammenheng med at utbetaling av tilskudd ikke har vært koblet opp med at godkjenning av lokaler.

Vi vil avslutningsvis peke på at når det ikke lenger er krav om branngodkjenning, så kan det stilles spørsmål til hvilken (brannkyndig) kompetanse en utdanningsavdeling skal inneha når lovutkastet krever at vi skal godkjenne lokalene.

II Utkastet –Utearealer – godkjenninger

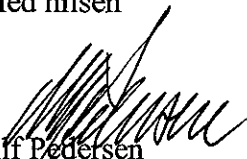
Lovutkastet er ikke tilstrekkelig klart når det gjelder krav til utearealer. Kunnskapsdepartementet er kjent med disse problemstillingene, jf vedlegg, men problemstillingene er i korthet som følger:

- Omfatter lovutkastet at Fylkesmannen også skal godkjenne utearealer ?
- Hvis svaret er JA, se OT Prop 7 (1969-70) og Inst O VII side 9 så bør dette komme klarere frem i lovteksten
- Hvis svaret er NEI, så kan dette fremstå som en inkonsekvens i lovverket. Dette vil innebære at utearealer er en del av forskrift om miljørettet helsevern ved skoler med

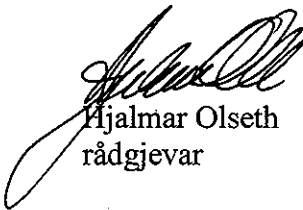
Fylkeslegen som klageinstans. Fylkesmannen på sin side skal ikke legge vekt på dette etter §2-4, selv om §2-4 viser til kap. 9a som igjen viser til forskrift om miljørettet helsevern.

Kunnskapsdepartementet er ellers kjent med realiteten med når det gjelder krav til utearealer for nyetablering av friskoler i bystrøk.

Med hilsen

Alf Pedersen
Ass. utdanningsdirektør

Hjalmar Olseth
rådgjevar

FRITTSTÅENDE SKOLER GODKJENNING AV UTEAREALER

Internt notat, unntatt fra offentlighet Offl § 5 2ledd a

I Problemstilling

Emnet for dette notatet er lovtolkning og praksis knyttet til etablering av frittstående skoler i bystrøk, særlig knyttet til utearealer.

II Lovhjemmel

Friskoleloven § 2-4 lyder:

§ 2-4. Undervisningsrom, utstyr og skolemiljø

Undervisningsrom og utstyr skal godkjennast av departementet.

Opplæringslova kapittel 9A gjeld også for skolar godkjende etter lova her. Departementet er klageinstans.

I forarbeidene står det:

Merknader til § 2-4:

Føresegna fører i hovudsak vidare privatskulelova § 5. Føresegna inneber likevel at myndigheita til å godkjenne undervisningsrom og utstyr etter lova skal liggje i departementet. Departementet viser til at statleg avgjerdsmynde etter opplæringslova er lagt til departementet. Departementet tek sikte på å delegere myndigheita til å godkjenne undervisningsrom og utstyr til statleg regionalt nivå.

I den siste setninga i føresegna er det presisert at reglane om skolemiljø i opplæringslova kapittel 9A også gjeld for frittstående skolar.

III Lovhistorikk

I Ot. prop 61 68-69 (Lov om tilskudd til private skoler) stod det i § 2 nr 2 at "skolens undervisningsplaner" skal godkjennes av departementet. Lovforslaget ble ikke behandlet, jfr Inst 107

I OT Prop 7 69-70 ble lovforslaget fremmet på nytt. I Inst O VII side 9 stod det at "Komiteen finner at ordet undervisningsplaner ikke fullt ut er dekkende. Ved offentlige skoler skal bygninger skoletun og innredning, utstyr og læremidler være i samsvar med gitte forskrifter før en skole kan settes i gang. Komiteen mener at tilsvarende må gjelde for private skoler og foreslår at 1. punktum skal lyde:

"Skolens undervisningsplaner, undervisningslokaler, utstyr m.v. skal godkjennes av departementet, henholdsvis skoledirektøren"

Regelen ble videreført i Lov om tilskudd til private skoler, jfr Ot PROP 58 1983-1984. Her står det blant annet at "Departementet foreslår ingen endring i nåværende bestemmelser om godkjenning av undervisningslokaler og utstyr mv., men foreslår at det til godkjenningsbestemmelsene gis en tilføyelse om at skoleanlegget og inventaret så langt råd er skal være tilpasset de funksjonshemmedes behov. § om undervisningslokaler og utstyr mv bør etter dette lyde:

”§5 Undervisningslokaler og utstyr mv.

Undervisningslokaler og utstyr mv. skal godkjennes av departementet, for grunnskolors vedkommende av skoledirektøren.

Skoleanlegg og inventar skal så langt råd er være tilpasset de funksjonshemmedes behov.”

IV Kort om lovtolkningen

Lovhistorikken og sammenhengen til Oppl kap 9a gjør det lite tvilsomt at Friskoleloven §2-4 omfatter ”utearealer”, selv om ordlyden ikke inneholder dette ordet.

V Kort om praksis

Fylkesmannen i Hordaland har hatt den praksis at vi drar på besøk/tilsyn til friskoler før godkjenning av arealer. Det er et krav et det foreligger kommunale uttalelser/godkjenning knyttet til brannsikkerhet, plan og bygningslov samt godkjenning etter miljørettet helsevern.

Det er et inntrykk at ikke alle Fylkesmenn drar på en slik befarings. Dette kan friskolekjedene ta opp, all den tid de har skoler i flere fylker.

VI Nærmere om krav til utearealer i bystrøk

Det er en erfaring både hos Fylkesmannen i Hordaland, og ved helsevernetaten i Bergen at videregående skoler gjerne vil etablere seg i sentrum. Samtidig er utearealer som oftest en mangelvare.

Helsevernetaten opplever et press fra friskolene til å gi godkjenning etter forskrift om miljørettet helsevern. De forholder seg til forskriftens §§ 9 og 10 som stiller krav at ”Lokalene og uteområdet skal være utformet og innredet slik at forskriftens formål ivaretas.” og at ”virksomheten skal planlegges og drives slik at den dekker ulike behov for aktivitet og hvile. ”Det blir også vist til St. Meld 16 ”Resept for et sunnere Norge” og kapittel 9a.

Helsevernetaten har skjematisk sett to valg:

- Det ene er å stille krav til uteareal. I praksis vil dette innebære en stengt adgang for etablering av større skoler i sentrum, men mindre man anser hele sentrum som et uteareal.
- Det andre er å stille krav til fysisk aktivitet som erstatning for arealer. I ett tilfelle har etaten fattet vedtak med krav om følgende ”*For å sikre god utvikling for elevene. Krever vi at... ..gymnas, som kompensasjon for et for lite uteområde, må iverksette tiltak for å øke andelen fysisk aktivitet for elevene ut over minimum obligatorisk timetall for kroppsøving som ligger fastlagt i læreplanen med 75 t kroppsøving pr. år, i gjennomsnitt 2 t pr uke. Anslagsvis vil en gjennomsnittøkning på 50% mer fysisk fostring per uke til dagens krav i læreplanen være tilfredsstillende.*”
  - Fylkesmannen i Hordaland har ikke tatt stilling til gyldigheten av et slikt vilkår overfor skolen. Et annet problem er om krav om aktivitet ut over timeplanen vil være bindende for enkeltelevne.

Utdanningsavdelinga legger til grunn at Friskoleloven er et selvstendig godkjenningsgrunnlag. Dersom lovtoksten kun omfatter krav om ”branngodkjenning”, ”brukstillatelse” og ”helseverngodkjenning”, så er §2-4 i realiteten en form- og saksbehandlingsregel. Et tilgrensende poeng kan dog være at de fleste godkjenninger fra Fylkesmannen er lite selvstendige ut over at det foreligger kommunale godkjenninger.

VII Problemstillinger

En hovedproblemstilling er hvor langt Fylkesmannen skal gå når det gjelder å stille krav til utearealer.

Et moment vil selvsagt være hvilke krav helsevernetaten stiller. Dette kan igjen deles inn i tre momenter.

- Det har blitt hevdet overfor oss at helsevernetaten kan ha forskjellig praksis i forskjellige byer, og at noen etater ikke har vært så opptatt med utearealer på videregående skoler. Dette kan gi en utfordring for statlige myndigheter når enkelte skoler er organisert i kjeder med skoler i flere byer.
- Dersom helsevernetaten stiller krav om utearealer som skolen ikke kan innfri, vil det gi harmoni i lovverket dersom Fylkesmannen likevel godkjenner arealene, se Opppl § 9a.
- En kan også tenke seg at helsevernetaten stiller krav om fysisk aktivitet til erstatning for utearealer. Er dette et argument i retning av at Fylkesmannen godkjenner skolearealer som ellers ikke er tilfredsstillende?

Satt på spissen kan en si at sentrum i store byer sjelden vil inneholde tradisjonelle arealer som er store nok for større skoler. Innbærer arealkravet at etablering av nye skoler i realiteten ikke kan skje? Det er å forvente at friskolene vil argumentere med at VGO elever ikke driver med fysisk aktivitet og at hele sentrum må regnes med til skolens uteareal.

Vi kan eksempelvis nevne at i Bergen foreligger det søknad fra en friskole om godkjenning av lokaler for 340 elever. Lokalene ligger i en bygård med gate på begge sider. Den samme skolen har også privatister. Det er bebudet søknad på 365 elever i samme bygget fra en annen friskole. Denne skolen har også noen kurselever. I samme gate leier også en tredje privatskole. Dersom en tenker seg at dersom begge skolene får godkjent fullt elevtall vil bakplassen og ”fortau” fort kunne få 800-1000 ”besøkende”.

Vi imøteser gjerne noen kommentarer til dette, herunder om utearealer for friskoler i byområder har vært diskutert.

Alf Pedersen

Hjalmar Olseth